

588596

*opis krajoznawczy
z Kaszuby*

*XIV
49.*

Rozmowa
Pólocha s Kaszeba

napisano przez

s. p. **Xędza Szmuka z Pucka,**

a do dreku pódano

przez

Sena Wójkwójca ze Sławószena.

Roku Panskjeho 1850.

T. L. S.

Dregje vedanje,
s Krajobrazę Zemje Kaszebskje.

—
V Śvjecu nad Vjsłą
wu czarnoxężnjka **J. Hauffe.**
1865.

Dobri żort

Tinfa vort.

Przesłovje Kaszebskje.

Wójas, jak zdecheł,

Polcamj recheł,

Bó beł grocz.

Z leforki rebackje.

588596

W. 3346/26

Rozmowa Polaka s Kaszubą.

Póloch. Zkąd Ti jesteś, Chłopcze?

Kaszeba. Jo jem z Kaszeb, Panje.

Pól. Co to są te Kaszubi?

Kasz. Panje, je to kraj wód Bóga zdovna wóbjecani, kraj svjėti, v chterim mleko e mjod pjenje; a ledze, co v tim kraju mjeszkaja, nazevaja sę ledzamj vebranemj, póchódzecemj wód Jizraela dovehu.

P. Ja slišałem o vjelorakich Kaszubach.

K. Jo, Panje; e moj wójc, co beł bógati, bó mjel sztere wóle e sztere kónje, a mjeszeł vjele lat v jedni vsi Kaszebski, dze beł przeseźnim, narachóveł dwójakich: jedni są grebi, a dregi są Fein-Kaszebj. Grebi są ti, co njmaja swójich przewjlejov, anje takich łask wód Pana Bóga, jakje maja Fein-Kaszebj, chterzi przez swóje męztwo, — co je napisane v xędze chrońnikorum Kaszebski, Tomje il. zeszece 30. na stronje 179. a to v te słowa: Nom jich każe hje, a vszetkich wubjeme — vječni solje zaszcet wu całego svjata zrohje. Ztąd pówstało mjono nasze Każebj czele Kaszebj; e vjes, njdalek bójovjszcza leżaco, Sławószeno mo pó vječne czase naszę słavę głosec e słavą slenac; a nasz Każe Svjatopelk, co pótemu tak wójoveł, jakbe cali svjat chceł pelknac, zo to nam nadeł roźne diploma, chtere jesz pódzisdzen leżą na roteszu Puckim, jako v stołeczni mjesce zemje Kaszebskje. Pódrigje mamy me no sę słane vszetkje te łaski, chtere mjele ni dovní naszi przodkovje: Abraham, Jizak, Jakub, Mojżesz e jinni.

BIBLIOTEKA

Pozn Tow. Przyj. Nauk

DRUK ZBĘDNY

Przekazano dn. _____

P. Moj Bracje, jak vjdze, to njbi coś do pravdi movjsz i fundamentalnje vivodzjsz; ale njemogłbiś mj granje vaszej zjemj opjsać.

K. Panje, grance Kaszebskje są v móji głovje tak mójno veznaczone, że jich njgde zabec njmogę; e tak kójde dzecko, co sę dzis na svjat rodzi, ju vjtro je polcę wukazeje. Grance Kaszebskje jidą, pójzavsze wód Gdąnska, starozetneho Gaza, gorą Libanską, a pónaszemu goramj Kólibskimj, bó me barzo rod kó dodajeme, prze melim mójze Genezareckim, prze vjelgim mójze Strzodzemnim, pólacenje mare mediterraneum zvanim, co leži mjedze zemjamj Preską, Reską, Szvecką, Dunską e Pómórską, jasz do Wusco Słepskjeho e dali rzeką, do njeho vpodającą; a vrocają puszcą Jizraëlską, pónaszemu Tuchólską, nad grancą Filistinską czele krziżacką, bó ten narod beł krziżę dlo Kaszebov, prze Samariji, to je Marienburgu dzisejszim czele zemj Malbórski do Gdąnska.

P. Ale, moj Bracje, ja słiszałem, że Kaszubj po urodzenju dzjevjęc duj są slepimj; vjęc to musj bić grubi narod, vcale do Polakov njepodobni i vąpję, czili do pravdzivego człowjeka.

K. Moj Panje, jo jem wó tim njeczęł, anje jem vjedzeł. Ale dajme, przepusceme, że Kaszebj pó wurodzenju dzjevnc dnjov są slepemj ale kje wonj dzesątego dnja przezdrzą, tej wónj tesz e przez dębovą deskę vjdzą, a zos Pólosze abo Mazurze, chójc zaros prze wurodzenju przezdrzą, to jednak pótemu przez całe żece są slepemj.

P. Kochani Bracje, ja słiszałem vjele o Kaszubach i jich kraju, jednakovož jich počątku dovodzję njemogę; gdiž rožni rožnje o njch povjadają, i njevjem, komu z njch mam vjerzić.

K. Panje kóchani, kje jo co rzeke, to ju vjerze jak pjsmovj, bó Kaszeba, kje wón provde

godo, żodną mjarą łgac njmoże. Provdła, że Kaszebj njegodają ze storech szpargalov, bó sę v storech papjorach, xęgach, cobe jim na veko-
zanie jich póczątku służele, njekóchają. Ale te,
co wónj mjele, muszeł kóźdi vjarogóдни prze-
sęźni jedneho veznaczoneho dnja do głovnelo
mjasta Pucka przenjesc; a zebravsze vszetkje
pjsma wód Jadama jasz do wóbjavjenjo svjětcho
Jana, wulożele wónj je v jednę xęgę e kozale
ją drekovac e dale ji nazvę „Biblejo.“ A tak
vedrekovavsze jednę xążkę z nech storech szpar-
galov, zalepjle wónj sobje tu temj pódczas ne
vjelgje zeme, wó chteri jesz njejedn z nas czeł,
pókażone wókna.

P. Ale, moj Bracje, jużes też teraz skła-
mał, povjadając, że Kaszubj mjeli stare papjeri,
bo starodavnj na tablicach lub skorze pjsali.

K. Moj Panje, jo meszłę, że jo jem provdę
póvjedzeł, bó Kaszeba njm sę rodzi, to ju mo
gótova kószelę; a dze je płotnjano kószela, tę
muszą bec s czasę szotore, a ze szotor robją
v Kaszebach papjor, dlo teho muszeł bec rechli
papjor jak toblece abo skora. Skorę pótrzebują
ledze na skóznje, do sli e tę dali, a toblece le
do karczme abo dlo dzeci do szkóle. A jakle
jo, moj wójc, meho wójca — wójca wójc pa-
mjętac mógle e możeme, to vjedno szotornjce do
papjernj szotore skupjale, e to beł vjelgi handel
v Kaszebach. Jo pózvolaję no to, że v Pólsce
na skorach e toblecach pjsale e pjszą, bó tę
mjele e mają vjele bedła e drzeva, a przez to
vjele skor e toblec; ale wu nas je vjele lne e
szotor, a ztąd e vjele papjore.

P. Moj Bracje, jak ja sliszę, to Ti Kaszu-
hov vistavjasz na vjelkich ludzj; albovjem, kjedi
onj Bibliją vidali, to musjeli albo apostołanj
albo coś nad apostołi bić. Zaczim i to, co v njej

czitami, musjało sję nje v Palestinje, ale v Kaszubach stać.

K. Moj Panje, jo jem sę wuczeł dosc vesokje szkóle e mjeł jem szkolneho, co liczeł przez setmedzeset lat e vjele mog pamjetic; a ten mje pówjodeł, że półącenje Palestina zovje sę pónaszemu Kaszebe.

P. Ej, moj Bracje, twoje Kaszubi są Palestiną! Pokaż mj teź jednę vjoskę podobną do Palestinskih; a zaraz Cj uvjerzę.

K. Cho, cho! moj Panje, kó nje jednę vjes, ale jo Vam pókozeł e pókożę mjasta, mjasteczka, mórza, jezora, gore, rzeki, puszcze e całe kraje, zgóła vszetko, co kje wuczejece — chebabe jesce njezevi bele — muszice sę Pólocha vepresic, a wóstac Fein-Kaszebą.

P. Moj Bracje, povjedź mj teź, gdzie bił Raj? Boć pevno v Palestinje.

K. Moj Panje, Raj beł e je v Kaszubah, tę dze sę sztere rzeki schódzą; ale szkóda, że do njeho zosce njmożeme danc anje doplenac, tak vlosnje, jak Vpan do swójeho raju njmożesz; a kjebe jes tę procę pódją, to jo le gvesno rzec móge, żebe jes do nasze zemje zaszed, zkadbe jes potemu njevjedzeł, dze sę wudac, bó do Raju je ju teros częzko trafic, chebabe do Kaszeb sę chciało.

P. Moj kochani Kaszuba, povjedź mj teź, gdzie na vaszej zjemj są ove puszcze, przez ktore Jizraëlicj przechodzili i v ktorich sję 40 lat bavjli?

K. Tak, moj Panje, móji przodkovje bele na puszczi, chtero sę nazeva Charavia półącenje, a teros ją Kaszebj zovją v różnych mjescach różnje, ale główną częsc jednak perzinkę z łacinska Karvją czele Karvjanskim-błotę. Tu wónj łazele szterdzesce lat.

P. Ej, moj Bracje, ja vjem, że to błoto jest małe; może tilko ma czteri mjle długoścj i półmjli szerokoścj.

K. Mój kochani Panje, ta puszczo zaczino sę wód czerzwjoneho mórza, co sę nazevo póla-cenje mare recens, a pónaszemu zatoką Frigską; a to dlo teho, że tu nad tą wodą beła Frigijo, provincijo Perziji czele zemje Preskje, e cignje sę vnet pjaszczestemjbrzegamj, vnetwurodzajnemj kępamj, vnet trovnemj abo torfovemj błotamj prze melim mórze Genezareckim e vjelgim mórze Balteckim jasz do jezora Zarnovskjeho, lacus Piasnensis. Do Meleho mórza vpodo rzeka Jordan, co sę pónaszemu Plutującą zovje; a to dlo teho, że tu lud Póganski e Žedovski wósteł wód grzechov wópłokani. Oj, kjebele Vpañ naszę storą mapę czele landkortę, na chteri krajobroz całe nasze zemje sę znajdeje, vjdzeł; jak wónj to szle przez tę puszcza, kje na nj jesz vjelgje lase e wóde bełe, tobe Vpañ sę njepomału zdze-vjeł: bó wónj to tu, to tę, to donąd, to nazod, jak ręki lazele. Kó tej jesz žodne drogi, anje ros stegne pódceve tę njebeło. Dlo teho njmo-žeme sę dzevjc, że to tak długo derovalo, bó wónj tesz časę e dobrze sę na nj mjele, kje jim le głod njedokuczeł. Vjele mjesc, przez chtere wónj przechódzele, jesz pódzisdzen wód jich szczesco abo njeszczesco swóje mjona maja, tak v Wólivje pósodale wónj jesz wólivę, ale v Kólibkach bele wónj ju tak zmęczeni, že sę le kólibale e muszele sę na posiłk do Copote cop-nać. V Grabovce narznye wónj sobje grabovech kijov e palec, ale mjmo teho v Chilonj ju vjele jich sę le tak chileło, a prze Cesovj muszeł jeden dregjeho dali cesnać. Pótemu przesze wónj do błota Zamóstneho, dze sę mjele drobkę lepj, bó tu natrafje vjele pasturzi, co dobetk pasle e

njemógac naszym przodkom stavje wóporę jich dobrze póczestovale e jim móst przez rzekę zbudovale, abe sę tech njeprzonych gości jak no-rechli ze sve vede pózbec. Ztąd póvzję vjes Móste e to całe błoto swóje mjono. Dali szle wónj p zez kepę Pucką e Svorzevską do błota Karvjanskjeho; nawóstatku trafje wónj do Jericho, pónaszemu Cechócena, a to dlo teho je tak przezvane, bó tu sę barzo ceszele. Wuceszoni njedale wónj sobje czase, abe przez rzekę ku Jerozolemje móst vestavje, le redale; zkad rzeka e vjes Reda swóje mjono vzęle. A że coros barzi mjesce płacze smjech zajmóvel, pókazeje vjes Smjehova. Jesz jo Vpane co vjci póvjem. Kje Mojšesz vesleł wórędojnjkov, cobe sę vevjadovale wó zemj wóbjecani, tej jich zradzele. No tę to pamjatkę wuzdrzisz Vpan porę kot, prze ti puszezi vestavjonech, co sę nazevaja Zrada. Mehó wójca wójc mje póvjodeł, że jeho wójc jesz pamjeteł jeden vadoł Jizraëlski njedalek tech zabudovan. Abe ta pomjotka njgde njevegasa, vestavjono tu chalupę, chtero pódziszden wód vszetkích jinszech chcezi stoi wóddolono, bó v nj mjeszkaja ledze, co le njeba szukaja.

P. Póvjedź mj tez na której gorze jest u vas Mojšesz pochovani?

K. Panje, wu nas je pó gorach vjele grobov Jizraëlskich, mjedze chteremj mozeže tesz je grob Mojšesza. Jeszle Vpan vjesz, na chteri gorze v Palestinje Mošesz leži, to mje wukaze, a jo tesz pókożę na chteri wu nas. Ale naši przodkovje nam to do vjedomósce pódale, że sami njevjedzele, dze jeho anjól vje zanjesle.

P. A słuchajże, moj kochani, gdzie sję też Christus urodził? Vszakże pravda, że v Bettlehem.

K. Provdá, Panje, v Bettlehem Hebrajskim, a Kaszebskim Betovje. Bó Bettlehem nazevo sę pónaszemu, jak me vjernje przekłodome, Betowo; a tę wón sę wurodzeł.

P. A Pjoter, apostoł, z kąd bił rodem?

K. Wód morza z Kreszvjece, chteroto vjes rebacko jesz pódzisdzen sę tim chelpj.

P. A Paveł z kąd?

K. Z Bolszeva, bó tę beła tej boźnjca Żedovsko, a wón beł jich noveźszim szkolnim.

P. Moj kochani, pamjētam, ześ tak bardzo zachvalił stoleczne mjasto Kaszub; povjedź mj teź, z kąd ma sve słavne jimjē?

K. Ho, moj Panje, wó timbe trzeba vjele gadac, ale jo le krotko pówjem. Kjej Pjoter łovjeł rebe na mórze, tej przeszed Kristus e rzek do njeho: Pjotrze puc za mną, e to do trzece rize póvtorzeł; a ztąd to mjasto dostało mjono Puck, chterebo przed tim njmjało. A pó njechterim czase, jak ju beło znacznim mjastę, beła v njm akciza czele czło, prze chterim sedzeł Matteusz, evanjelista, człovjek dosc pjsmjenni, co jeho sobje Kristus za wucznya przebreł, jak mamę v naszym storim wópjsanju. A że to czło czele col sę głoynje prze bramje ku pełnjovi wódbjerało, dosta ztąd jedna vjes, bleze leżąco, mjono Celbowo.

P. Pravda, że słavne są Kaszubi, kjedi apostołov vidali.

K. O jo, Panje, njetelko vse e mjasta, ale navet pustkóvjno nom njejedneho apóstoła vedale. Moj Panje, czase dobre wódmjenjają sę często v zle; a jednak e bele e są ledze, co dobre czase pamjētają: tak e mjasta zamjenjają sę njeros na vse. Jak stori ledze pówjodają, beło przed tim wu nas vjele mjast, co teros są vsamj, bo dze przed tim stojeł kóscół, tę teros często stoja

kószare, a dze przed tim beł jaki pałac abo dwor, tę teros je chałupka wógrodnjczoz. Tak pód meho wójca checzamj bele e są sklepe e kóretorze, co provadzą, vje Bog dze. Z te przeczene muszeł tu przed vjele lati bec jaki vspanjałi zamk. Ale chóc sę mjasteczka e mjasta ve vse wódmjenjają, to jednak sveho mjona njgde njetracą. Tak jobe mog Vpane vjele mjast pókazac, co teros są vsamj, a jednak mają nazvjstka mjast nech dovnech. Ale wó tim ju gvesno je dose.

P. Moj Bracje, povjedź mj tež, gdje je jest ta puszcza, v której zostawał Christus?

K. Moj Panje, jo sę dolebog na mapach czele krajobrazach dobrze njeznaje; ale gvesno mdze Vpan lepij vjedzeł, dze są puszcze Vałdovskie, a tę Kristus wóstoveł.

P. A vjęćej mjast już njemasz?

K. Pan gvesno njeros z evanjelije czeł, że wumarleho njesle z Naim, chtereho Kristus vskrzesel; a to mjasteczko je, teros chócle vsą, wu nas e nazevo sę pónaszemu Nanc. Bleze mórza je Genezaret, co pónaszemu nazevo sę Gnjeżdzewo. Kó jednak muszeł Genezaret bec bleze mórza, bó mamy v pjsmje, że Kristus chódzeł prze mórze Genezareckim. Dlo teho Vpan jesz pódzisdzen njedalek naszego Gnjeżdzeva vjdziš mórze, zazveczoj Melim zvane. Vjesz tesz Vpan dobrze, że v novi Jerozolemje je Kristus wumęczeni. Ta Jerozolema je wu nas, v naszech Kaszebach, e nazevo sę teros Vejheropolis, Vejherowo abo Novemjasto. Jeszle sę Vpan chceš wó provdze przekónac, to tej le tę jidze, a wuzdrziš nę słowną bramę, wógrod Jecemanski czele wógroje, rzekę Cedron, dom Annasza e Kaifasza, nę smrodlevą pjvnję, Pilota e Heroda pałace, nen słovni rotesz, takže drogę, chterą Kristus s krziżę szed na gorę kalvariską, dze jeho

wukrzyżowane, e grob, vchteri jeho zložele. — Kjebe jes Vpaŋ do teho mjasta przeszed, tobe choć nomjesze dzecko, co le dobrze pó gorach łazec wumjeje, Vpaŋ to vszetko pókozało. Jednak mje teros Vpaŋ wuvjerzisz.

P. A Rzim jest daleko od vas?

K. Ale dosc dalek, bó Rzim nazevo sę pónaszemu Pjotrowo czele Pjotrogarda (Petersburg) pó Pjotrze; abo, jak njejedni z Remje chcą, Remjo, co lezi njedalek wód trakte ze Gdąnska do Jerozoleme.

P. A Kartagina, gdzie też jest?

K. Kartagina nazevo sę pónaszemu Kópenhoga, mjasto jesz pódzisdzen vjelgi handel prowadzące. Njechterzi mjeszkance Kortoszena, wwożają Kortoszeno za Kartaginę, co lezi njedalek Zarnovca, bleze gor Korlekóvskich. V ten sam sposób meszłą Svorzevjanj, że do vno Samarijo je Svorzewo. Ale jak vjeme, pójedinci ledze mógą sę barzo lctko melec. Jesz jednę rzecz jo Vpane póvjem. Kó doch Vpaŋ wumjeje półacenje. Je wu nas njedalek Jerozoleme czele Novehomjasta no mjesce, wóchterim mame: Stetit Jezus in loco campestri. To mjesce nazevo sę teros Kapjno: e jesz dzisdzen kózdi przechódzaci tę vstąpj, abo dlo wugaszenjo pragnączi, abo na nocleg, abo tesz na jaką rozrivkę. Na tim molu e Jezus, jak szed do Jerozoleme ze Sławószena przez Bóžastopkę, chterą mjedze Mechóvą a Pjosznjcą v kamjenju vece-snjoną vjdzime, staną. —

Ale teros, Mósce Dobrodzeju, jo tesz sę zapitaje. Póvjedź mje Vpaŋ, jaką móvą apóstolovje godale, jak na njch svjėti Duch zestąpjel?

P. Moj Bracje, ja miślę, że roźnemj jęzikamj, bo tak mami z davnich vjesej.

K. Ho nje, moj Panje! Jo vjem, że le jedną móvą godale.

P. Przecież nje po Kaszubsku?

K. Włosnje tak; bó to je móva! — Żebe jes ją Vpań znel, to zarzekaję sę, żebe jes bel apóstole, bó v ti jedni móvje zavjeraję sę vszetkje jinne, tę je Pólsko, Serbsko, Česko, Resko, Presko, Letevsko, Mjemjecko, Szvecko, Dunsko, Eǵjelsko, Francesko, Łacinsko, Grecko, Hebrajsko jednim słowę, vszetkje móve; a z tech zrobjeł Pań Bog jednę godkę e nazveł ją Kaszebską; ale wużeczjeł je le tim, co są te gódnosce vort.

P. Moj Bracje, móv mj przinajmnej kilka słov czisto Kaszubskich.

K. Nekó póje Vas sa a mdzema doch drobke korbala.

P. Moj Bracje, tego ja njerozumjem.

K. Kó teros Vpań vjdzisz, jako to snožo móva, jakje to peszne, vebórne slova. Cobe jes Vpon deł, żebe jes ją wumjeł?

P. A cobi trzeba uczinjć, żebi sje tego je-ziķa nauczić?

K. Wóstac Fein-Kaszebę.

P. Ale jakżebi to trzeba zrobjć?

K. Kó tobe nolepy tak szło. Vpań pudze se mnę do stołeczneho mjasta Packa; a jo tę za Vpanę vnjosę instancija, abe Vpana przejele.

P. A któż to przymuje?

K. Novejšzo rada Kaszebsko, co sę na rotesz cotidzen schódzi v starosyjeckim wuborze. Ję muszisz Vpań wó przejeće do tak znaczneho wóbevatelstva prosec. Pótemu kozę ti przełožoni Kaszeb vjełgę xege Kaszebską przenjese e Pana mjono e przezvjestko zapjsac; a tej dadzę trębje e strz-lac na vivat; nawóstatku póprova-dzę wónj Vpana do vegorza, co leži na len-cuchu wurzeszoni e codzen dva kórce slode pózero e beczkę pjva vepjjo. Jak to vszetko sę wódravj, tej mdzesz Vpań Fein-Kaszebę.

P. A trzeba od tego płacić?

K. Rada nowejszo njck njebjerze; ale wód wóle kóždyho zaleži, cze chce co na wutrzimanje węgórza dac, a przewileje gvesno rechli wódbjerze.

P. A moje dzjecj będą także! Kaszubamj?

K. A to vej! Kó kje me Vpana nobilejeme, to przez to samo e dzece sę nobileją.

P. Jakże, moj Kochani, będzie s językiem?

K. Muszisz sobje, Vpań, trzemac Kaszebskjocho szkolneho, a wón Vpana vnet przekabaczi.

P. Ale, moj Kochani, njemjalbim jakjój nagani v Polsce za to, żem Kaszubą został.

K. Broń Boże, kó to je jak nowjkszi zaszcet, chteri sobje ju doвно Pólosze żeczele, ale jim nasi przodkovje vjelgje trudnosce robjle; wósoblevje Sobjeslav, Mszczugovje e Svjatopelk; a pótemu Krziżoce, zmjarzlo znija przez njch samech vegrzano, a nawóstatku jinszi Mjemcovje. Mimo teho są wu nas jesz vjedno Pólosze; a zos v Pólsce vjele takich Vpań nalezesz, co mają swoj indigenat z Kaszeb, e tech jak norechli na vjelgich panov szekują e jim gvjzode dają.

P. Co? To i Kaszubj mogą gvjazdi nosjć?

K. Kó gvesno, bó to je włosnje nasz herb. Me vszetce mjeszkome abo pód cemną gvjzodą abo pód jasnim xężecę.

P. Mjasto stołeczne, co ma za herb?

K. Wóno mo lva e łososa, co wóznoczno móc na ładze e na mórze.

P. Ale, ale! moj Bracje, jeszcze jedno povjnjenem vjedzjeć. Gdibi mnje sję kto zapitał: Kto zrodzjł pjérvszego Kaszubę. Bo to biva, że ten zrodzjł ovego, a ov zrodzjł onego; ale kto zrodzjł Kaszubę? Možebi mj kto povjedzjał, że djabeł; dopjerobim mjał sję do vikręcanja. A co jeszcze gorsza, gdibi mj dokładnje to dovjodł, tobim sję njemało zavstidzjł, żem sję dał Kaszube oszukać.

K. Moj Kóchani Panje, muszi ten reno vstac e pózde jic spac, chto chce Kaszebę wószekac. Ale zo to tesz mo Kaszeba v swóji noterze to dobre, że njgde njewószekuje, le provdą a Bógę jidze. Jeszle chto Vpane pówje, że czort przekłeti Kaszebę zrodzeł, to vjerze mje Vpan, jak jem pódcevi Kaszeba, że ten z djobła godo. To je provda, że czort przekłeti njeżeczci człowjekovj szszesco, e dlo teho jemu sę decht vjedno przeciwjo, wósoblevje dobremu Kaszebje. Krotko a vęzłovato takjemu bluznjerce tej rzecze, że póczałk Kaszebov je ten: Jich wójcamj są senovje Bózki a jich matkamj corki leckje. Czort njeje senę Bózkim anje peszną corką lecką; tim spósobę Kaszebje anje wód djobła anje jeho macoche njepóchódzą, le wód Bóga.

P. Ale jakže to Bog Kaszebę zrodził?

K. Wóto tak, jak Abraham Jizaka, a Jizak Jakuba e jinnych.

P. Bili ej takže Kaszubamj?

K. Abo jinaczi! A jesz jedni z nostarszech, jak jem ju pówjedzeł.

P. Czi onj takže na ratuszu Puckim sve diplomi odebrali?

K. Nje, wónj diplomov njewótrzimalo, bó sę v tim kraju rodzele.

P. Ale, moj Bracje, ja slišałem przecjvnje, że Kaszubj mjeli ukrzižovac Christusa i że onj vlasnje bili ej, ktorzi mu taką zelživą śmjerć zadali. Pravdaž to?

K. Moj Panje, żebe jeho zli człowjek njebeł vedeł, tobe jeho zli ledze njebele męczele e njewukrzyžovale; e bełbe wón tech rąk wuszed. Ale jak to sę rzecze: dostac sę le v mrovjszcze, a vnet ful mrovk. Provda, że to bele Kaszebje, ale grebi, co njmają wósvjecenjo, co żeją bez przewilejov.

P. A gdzje sje Judasz narodził? Czili nje v Kaszubach?

K. Kó jo, ale v grebech, włosnje v jich głownim mjesce Kóscerzenje.

P. To pevnje ztamtąd musjeli bić i krziżovnjci Christusa?

K. Albo to nje. Vpąn vjesz, że Judasz, kjej pószed do Pana Jezusa do wógrojca, tej se sobą zabreł vjelgą grepę lede, a to tę z tech bórov wód Kóscerzena e Chójnje. Jch może Vpon letko pó tvorzi e stroju póznac; bó wu nas anje wąsov anje długich sukjen anje pasov njenoszą, anje nas tu Łeczokamj njeprzezewają jak jich, co przed lati vjedno łeczokóve chódoki nosele.

P. Vszakże mj sje zdaje, że to jest lud chrześcijański i bardzo pobożni.

K. Vpąn provdę godosz, bó wónj ve vszetkim sveho naczelnjka Judasza nasladeją, chteri włosnje tak zrobjeł, jak Pana Jezusa zaprzedeł. Wón wódnjos pjenjadze do kóscola e żaloveł za grzeche, że zdradzeł krev njevjną; a wónj zos żaleją, że njevjnneho wumęczele. Mjele apoštołovje do czenjenjo, njszle jich navrocele e nje-jeden tę swóje żece straceł.

P. Ale moj Bracje, jakże Ti możesz ludzj obmavjac i jich vjnovać, kjedi njevjesz dokładnje o jich vistętku. Albo Ti vjesz zapevnje, że Borovjci wukrzyżovali Christusa.

K. Moj Panje, jo njgde njegodaje, kje jo co decht gvesno njevjem; ale wó czim jo jem przekónani, to jo póvjodaje. Tak jo jem ros, będąc v tętęjszych stronach, z włosne tętęjszego szkolneho gębe czeł, kje wón se v móji przetomności zapiteł: Chto wukrzyżoveł Kristusa? Jasz tu jeden z nostarszych e nowuczenszych szkólovkóv vstaje e wódpóvjodo: Naszi przodkovje. Na co szkolni wódrzek: barzo dobrze. Tak mje se vedaje, że to muszi bec provda. —

P. A u vas jak uczą? Kto ukrziżovia Christusa?

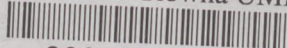
K. Żedze; a pó Żedach cesle. Ale Żedze krziżovale celestneho; a cesle le drzewjaneho.

P. Moj Bracje, mamej jeszeze jedno pitanje, ale cicho do ucha: Povjedź mj tež tak szczerze z Kaszubska, jak rozumjsz: Czili vszisci Fein-Kaszubj są poczcivj ludzje i czili sje možna na njch spuścjeć i jich poczcivośćj ufac. —

K. (pód nosę) Dajgo djoble, jak wón mje teros zajachel, co se njemę mog vevjchlac, bó doch Póloch schitrzel e mje wuchvoel — ale ju muszę, bó jidze wó moj pódcevi charakter. (głosno) Nje kóźdi Fein Kaszeba je pódcevi. To je wósoblevszi dor wód Pana Bóga. Bó jedni Kaszebj są pódcevi z przerodzenjo, a ti są z pókolenjo Jaffeta: jinni wuczają se ba pódcevemj, a ti są z pókolenjo Sema; a jesz jinszi, provdę veznac muszę, choć s bólescą serca, są szelmanj z notere, a ti są z pókolenjo Chama. E ti to vlosnje są, wó chterech Kristus rzek: Njeh rostą jasz do źnjva, a pótemu jich społę. O gdebe wón jich ju dzis społę, bó nam dobrim Kaszebam le vstid e sromotę robją. — P. A są tež vszisci Fein-Kaszebj vjernimj? — K. (pód nosę). Vej ju zos knepel v drodze, njeh czort spoli. (głosno). To provda, moj Panje, że ti, co wód Chama póchódzą, znjvją, dze njesele, bjerzą, dze njek njepóložele. —

P. Teraz, moj Kochani, o Kaszubah już dosić vjem i chcę se do jutrá nád tim dobrze zastanovjć, co na prziszłość mj vipada zrojbć. — K. Jo no to zezvolaja, ale na dzisejsze póžeganje: njebędze Vpan taki e zażima tobaki, bó dobro tobaczka wód pana Macka! — P. A gdzje pan Macjek? — K. V Lębórgu na ragu. — P. Chwała Panu Bogu!

Biblioteka Główna UMK

300049626761

